

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

FACULTY : HUMANITIES

Session : 2023-24

Two Years- Four Semesters Master's Degree Programme- NEPv23

Syllabus : M.A. (Pali &Prakrit) First Year Semester- I

Part-A

Course Title	M.A.Part-I Semester-I (Pali & Prakrit)
Subject Code	Paper-I, Paper-II, Paper-III, Paper IV
Discipline Specific Core (DSC)	Type of Course Theory
No. of Credits	04
No. of Total Lectures	60
Total Marks - 100	End Term : 70 Marks (University level Exam) SEM (Internal) : 30 Marks (College level evaluation)
Preamble	पाली ही विश्वातील एक अत्यंत प्राचीन आणि समृद्ध भाषा आहे . नितीमुल्यांची शिकवण व्यक्तिमत्व विकासाच्या दृष्टीने पाली अध्ययनाचा विविधांगी उपयोग आहे. पाली साहित्य हे मनोवैज्ञानिक समाजशास्त्रीय आणि आधुनिक विज्ञानाच्या दृष्टीने देखील ही भाषा समृद्ध आहे. सध्याच्या संगणकीय युगात जागतिक पातळीवर पाली भाषेच्या अध्ययन आणि अध्यापनात वाढत असलेली आवड पहाता आपल्या विद्यार्थ्यांना देखील या संपूर्ण ज्ञान संग्रहाचा लाभ व्हावा या दृष्टाने पाली भाषेचे अध्ययन अत्यंत उपयुक्त आहे.
Programme outcomes (POs)	१) गद्य पाठाचा भाषांतर करता येईल. २) गद्य पाठाचा सारांश स्वतःच्या शब्दात स्पष्ट करता येईल. ३) पद्यपाठातील गाथांचा अनुवाद करता येईल. ४) पद्य पाठाचे वाचन करुन सारांशात्मक स्पष्ट करता येईल. ५) संपूर्ण अभ्यासक्रमाचे सूक्ष्म अध्ययन करुन वस्तुनिष्ठ प्रश्नांची उत्तरे देता येतील.
Programme Specific Objective (PSOs)	१) पाली भाषेचे अध्ययन करुन त्या भाषेबद्दल आवड निर्माण करणे. २ पाली भाषेत प्राचीन कालीन गद्य व पद्य अशा विविध पैलुंचा विद्यार्थ्यांना परिचय करुन देणे. ३) पाली भाषेत केवळ साहित्यिक विषय नसुन उच्चतमनैतिक मूल्य तथा स्त्री पुरुष समानता अशा आधुनिक विषयांवर देखील विविधांगी सुत्त उपलब्ध आहे. याची जाणीव करुन देणे. ४) पाली ही केवळ प्राचीन भाषा नसुन आजच्या काळात देखील फार मोठ्या प्रमाणातपालि भाषेत साहित्य निर्मीती होत आहे. ५) पाली अध्ययनाने येणारी उच्चारण शुध्दता, पाठांतर क्षमता ,नैतिकमूल्य संवर्धन बौध्दिक संपन्नता यांचा परिचय करुन देत ती मूल्य रुजवण्याचा प्रयत्न करणे याअभ्यासक्रमाचे उद्दिष्टे असेल.

पाली विषयामध्ये रोजगाराच्या विविध संधी

- १) पाली भाषेचा वैज्ञानिक पध्दतीने अभ्यास केला तर आपली वर्तमान भाषा समजण्यास मदत होते. श्रीलंका ब्राम्हदेश, कंबोडीया आणि लाओस येथील भाषांवर सुध्दा पालि भाषेचा प्रभाव आहे. त्यामुळेच भारतीय विद्याथ्यांना या देशांसोबत भारतीय संस्कृतीसंबंधी विचारांचे आदान प्रदान करता येईल.
- २) शिक्षक व प्राध्यापक शासकीय व निमशासकीय स्थरावर शाळा, महाविद्यालयामध्ये पालि भाषा वर्ग सुरु आहेत. व सातत्याने पाली भाषेची मागणी वाढत आहे.
- ३) बार्टी या संस्थेमध्ये पाली भाषेचे अनुवादक म्हणून संधी आहे.
- ४) पुस्तक निर्मिती जनसामान्यांच्या भाषेमध्ये पालि साहित्य अनुवादीत व प्रकशित करणे.
- ५) बौध्द संस्कार विधी करीता संधी उपलब्ध आहेत.
- ६) आकाशवाणी दुरदर्शनवर उद्बोधन, मार्गदर्शन, कार्यास संधी उपलब्ध आहेत.
- ७) सैन्य दलामध्ये सैनिकांना मार्गदर्शन करण्यासाठी सैन्य धर्मगुरु पदावर मोठ्या प्रमाणात संधी उपलब्ध आहेत.
- ८) अनुवादक जागतिक स्थरावर पालि विषयाच्या आकर्षणाचा व आवडीचा विचार करता विविध देशामध्ये अनुवादाच्या संधी प्राप्त होऊ शकतात.
- ९) संपूर्ण पाली त्रिपिटक भाषांतर करण्याकरीता लहान लहान ग्रंथाच्या माध्यमाने भाषांतराच्या संधी उपलब्ध होतील.
- १०) विपस्यना संशोधन विन्यास इगतपुरी येथे अनुवाद लिखान, प्रसार, प्रचार व संशोधनाच्या संधी उपलब्ध आहेत.
- ११) ऑनलाईन पालिभाषा शिकवणी वर्ग घेण्याची संधी प्राप्त होईल.
- १२) युटूबच्या माध्यमाने पालीमधील तत्वज्ञान, कथा, व गाथा यांचे पठन करून संधी प्राप्त होतील.
- १३) तानतनावाचे व्यवस्थापन करण्याकरीता विपस्यनाद्वारे रोजगार संधी उपलब्ध होईल.
- १४) विहार विहारामध्ये बुध्दाच्या धम्माचे ज्ञान सामान्य लोकांमध्ये पोहचवता येईल.
- १५) लेखन क्षेत्रामध्ये ग्रंथलेखन, कथालेखन, वृत्तपत्रलेखन, व लेखनाच्या संधी प्राप्त होतील.
- १६) धार्मिक स्थळे पर्यटनामध्ये मार्गदर्शक म्हणून संधी उपलब्ध होईल.
- १७) संशोधन - संशोधन करण्याकरीता भारत सरकार शिष्यवृत्ती लघुशोध प्रबंध, शोध प्रबंध करण्याकरीता संधी उपलब्ध होईल.
- १८) प्रेरक वक्ता - प्रबोधनात्मक कार्यामध्ये योग्य प्रबोधन करता येईल.
- १९) इतिहासाच्या दृष्टीने पालिसाहित्याचे फार महत्व आहे. तो सांस्कृतिक ठेवा पालि साहित्यामध्ये समाविष्ट आहे. त्याचा आजतागायत पर्यंत अभ्यास झालेला नाही.
- २०) धर्म व दर्शन या दृष्टीने पाली भाषेचे महत्त्व जन सामान्य लोकांना सांगता येईल.
- २१) प्राचीन काळामध्ये पाली साहित्यात जीवक नावाचा प्रसिध्द वैद्य होता. त्याने अनेक भिक्षू राजे महाराजे व सामान्य व्यक्तीवर नैसर्गिक पध्दतीने सोप्या पध्दतीने उच्चार केलेले आहे. या सर्वांचा उल्लेख त्रिपिटकामध्ये वारंवार येतो. त्यामुळे वैद्यकीय क्षेत्रातील विद्यार्थी फार लाभ घेऊ शकतो.
- २२) भगवान बुध्दांनी कृषी व आर्थिक समस्येसंदर्भात अनेक ठिकाणी मार्गदर्शन केलेले आहे. त्यामुळे कृषीच्या व व्यापायाच्या क्षेत्रामध्ये जाणा या विद्याथ्यांना मार्गदर्शन मिळू शकते.
- २३) टेलीग्राम व युटूबच्या माध्यमातून सामान्य लोकांना पालिभाषेचे मार्गदर्शन करता येईल.
- २४) विविध स्पर्धा परीक्षामध्ये बौध्द तत्वज्ञानावर विचारलेले प्रश्न सोडविण्यास मदत होते.

Part - B

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

FACULTY : HUMANITIES

Session : 2023-24

Two Years- Four Semesters Master's Degree Programme- NEPv23

Syllabus : M.A. (Pali &Prakrit) First Year Semester- I

वाङ्मय पारंगत (पाली व प्राकृत) एम. ए. (पाली व प्राकृत) अभ्यासक्रम(NEPv23)

एम. ए. (पाली आणिप्राकृत) : सत्र पहिले

Semester- I

अक्र.	अभ्यासपत्रिका प्रकार	अभ्यासपत्रिका संकेतांक	अभ्यासपत्रिका शीर्षक	तास	श्रेयांक
1	RM & IPR		संशोधन पद्धती आणि बोदधिक संपदा	60	04
2	DSC-I.1	2621	पालीतीपिटकसाहित्य	60	04
3	DSC-II.1	2622	सुत्तपिटकसाहित्य	60	04
4	DSC-III.1	2623	धम्मपद व सुत्तनिपात	60	04
5	DSE-I.A/B /Mooc Elective	2624 2625	A) पाली भाषा व व्याकरण OR B) थेरगाथा OR Mooc/Swyam Courses 1. BuddhistTourism OR 2. Buddhsit Philisophy OR 3. Abhidhamma (Pali) OR 4. History ofIndian Buddhism	60	04
6	DSC-III.1 Tutoril		प्रशिक्षण व कार्यानुभव	30	02
7	On Job Training, Apprenitceship, Field Projects		अभ्यासक्रमाशी संबंधित:सेवाधीन प्रशिक्षण सेवानुभव क्षेत्र प्रकल्प	120	-
					22

सूचना:-

१) DSC अभ्यासपत्रिका अनिवार्य राहिल.

२) DSE अभ्यासपत्रिका ऐच्छिक स्वरूपाची असून गट ५ मधील कोणतीही एक अभ्यासपत्रिका

निवडावी लागेल.

३) DSC-III.1 Tutorial:-

अभ्यासक्रमानुसार कार्याअनुभव पूर्ण करावा लागेल .

सत्र १ व सत्र 2 सुटीच्या कालावधीत एकूण १२० तास अभ्यासक्रमाशी संबंधित सेवा कार्य क्षेत्रप्रकल्प पूर्ण करणे बंधनकारकअसेल हे कार्य पूर्ण झाल्यानंतरत्याचे ४ श्रेयांक विद्यार्थीना मिळतील.

१) अभ्यासपत्रिका(MS11)
संशोधन पद्धती आणि बौद्धिक संपदा अधिकार
(Research Methodology and Intellectual Property Right)

एकूण श्रेयांक : ४ (Credits : 4)

अभ्यासपत्रिकेची निष्पत्ती (COs)

१. संशोधनाचा अर्थ, स्वरूप आणि महत्त्व स्पष्ट होईल.
२. संशोधनाच्या विविध पद्धती आणि संशोधन समस्येनुसार त्यातील विशिष्ट पद्धतीचे उपयोजन करता येईल .
३. संशोधन पद्धतीचे आकलन झाल्यामुळे संशोधनात अभिरुची आणि गती प्राप्त होईल.
४. सभोवतालाकडे व प्राप्त माहितीकडे चिकित्सक, विश्लेषणात्मक व तुलनात्मक दृष्टीने पाहण्याची वृत्ती विकसित होईल.
५. पीएच.डी.साठी आणि संशोधन संस्थांच्या प्रकल्पांसाठी या ज्ञानाचा फायदा होईल.

अभ्यासपत्रिकेची निष्पत्ती (COs) (IPR)

१. बौद्धिक संपदा अधिकाराचे महत्त्व लक्षात येईल आणि त्यामुळे स्वताची निर्मिती , उत्पादन,कृती , याबाबतच्या हक्काबाबत विद्यार्थी जागरूक होईल.
२. पेटंट प्रकियेचे महत्त्व समजून घेता येईल .
३. विद्यार्थ्यांना IPR च्या विविध स्वरूपातील वैधानिक तरतुदी सोप्या फॉर्म मध्ये समजून घेता येईल .
४. पेटंट ,कॉपीराईट ,ट्रेडमार्क आणि औद्योगिक डिझाईन मिळविण्यासाठी प्रक्रिया जाणून घरत येईल .

अक्र.	अभ्यासपत्रिकेचे घटक	नेमलेले तास
१	<p>संशोधन : संकल्पनात्मक परिचय(Research : Conceptual Introduction)</p> <p>१.१ संशोधन : अर्थ, स्वरूप, व्याप्ती व उद्दिष्टे. (Research : Meaning , Nature & Objectivises)</p> <p>१.२ संशोधनाचे प्रकार (गुणात्मक संशोधन आणि संख्यात्मक संशोधन) आणि संशोधनाच्या पद्धती. (Types of Research (Quantitative and Qualitative)and Methods of Research : Historical Research, Linguistics Research, Philosophy Research, Literary Studies Research)</p>	१२ तास
२	<p>संशोधनातील पायऱ्या (Research Steps):</p> <p>२.१ संशोधन विषयाची निवड /समस्या सूत्रण(Identify the Problem)</p> <p>२.२ पूर्वसाहित्याचा आढावा(Review of Literature)</p> <p>२.३ गृहीतक/परिकल्पना(Hypotheses)</p>	१२ तास

	<p>२.४ संशोधन आराखडा(Research Design)</p> <p>२.५ माहिती संकलन, सर्वेक्षण, प्रश्नावली आणि मुलाखती इ.(Data Collection)</p> <p>२.६ माहिती विश्लेषण(Data Analysis)</p> <p>२.७ अहवाल लेखन (Report Writing)</p>	
३	<p>संशोधन साधने (Resources for research) :</p> <p>३.१ संदर्भ ग्रंथ (Reference Books)</p> <p>३.२ नियतकालिके (Research Journals)</p> <p>३.३ शासकीय/संस्थात्मक अहवाल (Government/Institutional Reports)</p> <p>३.४ शोधप्रबंध व लघुप्रबंध(Theses & Dissertations)</p> <p>३.५ इ-स्रोत (e-resources)</p>	१२ तास
४	<p>संशोधकासाठी आवश्यक गुण व संशोधन कार्यातील पथ्ये (Qualities & Regimen required for a Researcher):</p> <p>गुण (Qualities) :</p> <p>४.१ जिज्ञासा, व्युत्पन्नता, प्रज्ञा, संयम. (Curiosity, Intelligence, Wisdom, Patience)</p> <p>४.२ चिकित्सक दृष्टी, संवेदनशीलता आणि कल्पकता. (Critical Perspective, Sensitivity and Creativity)</p> <p>४.३ संशोधन पुरक भाषिक ज्ञान व कौशल्य. (Research Oriented Language Knowledge and Skills)</p> <p>पथ्ये (Regimen) :</p> <p>४.४ विषयाचे अवधान आणि पूर्वज्ञान, वस्तुनिष्ठता, कालभान, व्यवहारभान, पूर्वग्रहरहितता, मूल्यविवेक. (Attention of Subject, Objectivity, Time awareness, Practical Awareness, Emptiness of Prejudice)</p> <p>४.५ संशोधनविषयक परंपरांचे भान. (Awareness of research traditions)</p> <p>४.६ संशोधनाची सामाजिक उपयुक्तता (प्रादेशिक, राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय) (Social Utility of Research (Regional, National and International))</p>	१२ तास
५	<p>बौद्धिक संपदा अधिकार (Intellectual Property Right):</p> <p>५.१ बौद्धिक संपदा : संकल्पना, परिचय (Intellectual Property : Concept, Introduction)</p> <p>५.२ बौद्धिक संपदा अधिकार : स्वरूप आणि प्रकार (Intellectual PropertyRight : Nature and categories)</p>	१२ तास

	<p>५.३ बौद्धिक संपदा अधिकार आणि भारत (Intellectual PropertyRight and India)</p> <p>५.४ कॉपीराईट आणि कॉपीराईटसंबंधी अधिकार (Copyright and rights regarding copyright)</p>	
--	--	--

संदर्भग्रंथ :

- १) संशोधन : पद्धती, प्रक्रिया व अंतरंग, डॉ. दु. का. संत, पुणे विद्यार्थी गृह प्रकाशन, पुणे.
- २) वाङ्मय संज्ञा संकल्पना कोश, (टीप: संशोधन)संपा.: प्रभा गणोरकर, वसंत आबाजी डहाके आणि इतर, ग. रा. भटकळ फाऊंडेशन, मुंबई. प्र. आ.: डिसेंबर २००१/१९२३, पुनर्मुद्रण :२०१३/१९३५.
- ३) मराठी वाङ्मयकोश खंड चौथा समीक्षा-संज्ञा (टीप : संशोधन), समन्वयक संपा.: विजया राजाध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, २००२.
- ४) भारतीय समाजविज्ञान कोश, खंड ६ - पूरवणी खंड, (टीप: संशोधन) संपा.: स. मा. गर्गे, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे. प्र. आ.: ऑगस्ट २०१७.
- ५) शोधनिबंधाची लेखनपद्धती, स. गं. मालशे (सुधारित आवृत्ती संपादन मिलिंद मालशे), लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, सहावी आवृत्ती, २०१४.
- ६) भाषा व साहित्य संशोधन (खंड १, २, ३), संपा. वसंत जोशी, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.
- ७) मराठी संशोधन विद्या, उषा मा. देशमुख, स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९४.
- ८) संशोधन सिद्धांत आणि पद्धती, सदा कऱ्हाडे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, १९९७.
- ९) साहित्यसंशोधन : वाटा आणि वळणे, डॉ. सुधाकर शेलार, अक्षरवाङ्मय प्रकाशन, पुणे, २०१९.
- १०) सामाजिक संशोधन : पद्धती, शास्त्र व तंत्रे, प्रदीप आगलावे, श्री साईनाथ प्रकाशन, नागपूर.
- ११) बौद्धिक संपदा अधिकार, डॉ. वि. म. गोविलकर, डायमंड पब्लिकेशन.
- १२) बौद्धिक संपदा हक्क : स्वरूप आणि समस्या, डॉ. जयश्री नेमाडे, प्रशांत पब्लिकेशन, २०१९.
- १३) Intellectual Property Rights in India, V. K. Ahuja, Volume 1 & Volume 2.
- १४) हिंदी साहित्य ज्ञानकोश- खंड 6, संपा.: शंभुनाथ आणि इतर, भारतीय भाषा परिषद, कोलकत्ता, वाणी प्रकाशन, नयी दिल्ली.
- १५) हिंदी साहित्य ज्ञानकोश- खंड 7, संपा.: शंभुनाथ आणि इतर, भारतीय भाषा परिषद, कोलकत्ता, वाणी प्रकाशन, नयी दिल्ली.
- १६) कॉपीराइट, कमलेश जैन, राजकमल प्रकाशन प्रा. लि., नई दिल्ली, २००८.
- १७) मराठी विश्वकोश, 'बौद्धिक संपदा' (Intellectual Property) शैला देसाई - (30/12/2022).

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

FACULTY : HUMANITIES

Session : 2023-24

Two Years- Four Semesters Master's Degree Programme- NEPv23

Syllabus : M.A. (Pali &Prakrit) First Year Semester- I

पेपर -१

पाली तिपिटक साहित्य

श्रेयांक- ४

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods	Credit
DSC- I.1	पाली तिपिटक साहित्य	60	04

Course Outcomes:

- १) त्रिपिटक साहित्याचे म्हत्व कळेल.
- २) सुत्तपिटक साहित्याचे स्वरुप व शिकवण अभ्यासता येईल.
- ३) बौध्दसंगीतीच्या आधारे पालि साहित्याचा इतिहास जाणून घेता येईल.
- ४) मूल्य शिक्षणाची पाया भरणी करता येईल.

DSC- II	Content	Period
Unit – I	त्रिपिटक साहित्याचीरचना व काळ	१५ तास
Unit- II	धम्मचक्क पवत्तन सुत्त	१५ तास
Unit- III	प्राचीन भारतातील तीन बौद्ध सांगीति	१५ तास
Unit- IV	भगवान बुद्धाचे जन्मापासून तर सम्बोधी प्राप्ती पर्यंत खंड १ ते ४	१५ तास

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप :-

प्रश्न पहिला	वस्तुनिष्ठ प्रश्न - १४ पैकी = १४	एकूण गुण = १४
प्रश्न दुसरा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न तिसरा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न चौथा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न पाचवा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६

अंतर्गत मूल्यमापन:- स्वाध्यलेखन,घटकचाचणीव मौखिक

संदर्भ ग्रंथः

- १) पाली साहित्य का इतिहास - भरतसिंग उपाध्याय - हिंदी साहित्य संमेलन, प्रयाग.
- २) बुद्धआणि त्याचा धम्म - डॉ. बी. आर. आंबेडकर
- ३) बुद्ध आणि त्याचा धम्म - म. सु. तगारे - कौशल्य प्रकाशन, औरंगाबाद.
- ४) विनयपिटक - सत्यनारायण गोयंका - विपस्सना विशोधन विनियास, इगतपुरी.
- ५) दिघनिकाय - द्वारिकादास शास्त्री वाराणसी
- ६) सधम्मसंगहो एक आकलन - डॉ. बंडू मानवटकर - ज्ञानपथ प्रकाशन, अमरावती.
- ७) <http://tipitaka.org/deva/>
- ८) [en.m.wikipitada.org](http://en.m.wikipedia.org)

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

FACULTY : HUMANITIES

Session : 2023-24

Two Years- Four Semesters Master's Degree Programme- NEPv23

Syllabus : M.A. (Pali &Prakrit) First Year Semester- I

पेपर -२
सुत्तपिटकसाहित्य
श्रेयांक- ४

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods	Credit
Core- II.1	सुत्तपिटक साहित्य	60	04

Course Outcomes:

- १) सुत्तापिटक साहित्याचे महत्त्व कळेल.
- २) दिघनिकाय व मज्झिमनिकायसाहित्याचे स्वरूप व शिकवण अभ्यासता येईल.
- ३)जातक ग्रंथ बाबत माहिती जाणून घेता येईल.
- ४) मूल्य शिक्षणाची पाया भरणी करता येईल.
- ५)थेरगाथा या ग्रंथाची शिकवण अभ्यासता येईल

DSC-II. I	Content	Peried
Unit – I	सुत्तपिटक साहित्याचे स्वरूप व महत्त्व	१५ तास
Unit – II	दिघनिकाय : १) ब्रम्हजालसुत्त २) सोनदंडसुत्त ३) कुटदत्तसुत्त	१५ तास
Unit – III	जातक : १) बावेरुजातक २) तितिरजातक ३) राजोवादजातक	१५ तास
Unit – IV	थेरगाथा : १) आनंदथेर २)उपालीथेर ३) अनिरुद्धथेर	१५ तास

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप :-

प्रश्न पहिला	वस्तुनिष्ठ प्रश्न -१४ पैकी= १४	एकूण गुण = १४
प्रश्न दुसरा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न तिसरा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न चौथा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न पाचवा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६

अंतर्गत मूल्यमापन :- स्वाध्याय लेखन, घटकचाचणी व मौखिक

संदर्भ ग्रंथ:

- १) दिघनिकाय- भाग १ सिलक्खंदवग्ग - प्रा. चि. वे. राजवाडे
- २) दिघनिकाय- भाग २ महावग्ग - प्रा. चि. वे. राजवाडे
- ३) मज्झिमनिकाय- राहुल सांकृतायायन - भारतीय बोधद शिक्षा परिषद - श्रावस्ती
- ४) जातककथा - भदंत आनंद कौसलायन
- ५) थेरगाथा - डॉ. विमलकीर्ती, सम्यक प्रकाशन, नवी दिल्ली.
- ६) <http://tipitaka.org/deva/>
- ७) en.m.wikipitada.org

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

FACULTY : HUMANITIES

Session : 2023-24

Two Years- Four Semesters Master's Degree Programme- NEPv23

Syllabus : M.A. (Pali &Prakrit) First Year Semester- I

पेपर -३

धम्मपद व सुत्तनिपात

श्रेयांक- ४

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods	Credit
Core- III.1	धम्मपद व सुत्तनिपात	60	04

Course Outcomes:

- १) सुत्तापिटक साहित्याचे महत्त्व कळेल.
- २) धम्मपद ग्रंथाचे स्वरूप व शिकवण अभ्यासता येईल.
- ३) सुत्तनिपातग्रंथातील तत्त्वसार समजून घेता येईल.
- ४) मूल्य शिक्षणाची पाया भरणी करता येईल.

unit- I	धम्मपद ग्रंथाचे स्वरूप व महत्त्व १) यमकवग्ग २) अप्पमादवग्ग ३) चित्तवग्ग	१५ तास
unit- II	धम्मपद १) तण्णहावग्ग २) भिक्खूवग्ग ३) अर्हंतवग्ग	१५ तास
unit- III	सुत्तनिपात ग्रंथाचे स्वरूप व महत्त्व १) खग्गविसानसुत्त २) उरगसुत्त ३) कसिभारद्वाजसुत्त	१५ तास
unit- IV	सुत्तनिपात १) पराभवसुत्त २) रतनसुत्त ३) धनियसुत्त	१५ तास

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप :-

प्रश्न पहिला	वस्तुनिष्ठ प्रश्न -१४ पैकी= १४	एकूण गुण = १४
प्रश्न दुसरा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न तिसरा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न चौथा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न पाचवा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६

अंतर्गत मूल्यमापन :- स्वाध्याय लेखन, घटकचाचणी व मौखिक

संदर्भ ग्रंथ:

- १) धम्मपद - डॉ धनराज डाहट - संकेत प्रकाशन
- २) धम्मपद - सुगत प्रकाशन नागपूर
- ३) धम्मपद - स्वामी द्वारिकादास शास्त्री वाराणसी
- ४) धम्मपद -विपस्सना विशोधन विनियास इगतपुरी
- ५) सुत्तनिपात - डॉ विमलकीर्ती - सम्यक प्रकाशन नवी दिल्ली
- ६) सुत्तनिपात - डॉ. भिक्षु धर्मरक्षित -मोतीलाल बनारशीदास वाराणशी
- ७) सुत्तनिपात - धम्मानंद कौसंबी कौशल्य प्रकाशन
- ८) <http://tipitaka.org/deva/en.m.wikipitada.org>

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

FACULTY : HUMANITIES

Session : 2023-24

Two Years- Four Semesters Master's Degree Programme- NEPv23

Syllabus : M.A. (Pali &Prakrit) First Year Semester- I

पेपर –४

पालीभाषा व व्याकरण

श्रेयांक- ४

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods	Credit
DSE- I.A	पालीभाषा व व्याकरण OR Swyam Courses	60	04

Course Outcomes:

- १) पाली वर्णमाला जाणून घेता येईल
- २) पाली भाषेचे महत्त्व व विकास अभ्यासता येईल.
- ३)पाली व्याकरणाचा इतिहास व व्याकरणकार बाबत माहिती जाणून घेता येईल.
- ४)पाली भाषेतील काल जाणून घेता येईल.

unit- I	पाली भाषेचे महत्त्व व विकास	१५ तास
unit- II	पाली व्याकरणाचा इतिहास व व्याकरणकार १) कच्चायाण व्याकरण २) सद्धनित्ती व्याकरण ३) मोगलायन व्याकरण	१५ तास
unit- III	वर्ण, स्वर व व्यंजन परिवर्तनाचे नियम	१५ तास
unit- IV	काल प्रकरण (वत्तमान काल, अतितकाल, अनागत काल)	१५ तास

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप :-

प्रश्न पहिला	वस्तुनिष्ठ प्रश्न -१४ पैकी= १४	एकूण गुण = १४
प्रश्न दुसरा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न तिसरा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न चौथा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न पाचवा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६

अंतर्गत मूल्यमापन :- स्वाध्याय लेखन, घटकचाचणी व मौखिक

संदर्भ ग्रंथ:

- १) ३१ दिन में पाली - डॉ. भदंत आनंद कौसलायन
- २) मोगलायन पाली व्याकरण - डॉ. भदंत आनंद कौसलायन - डॉ विमलकीर्ती संपादन
- ३) पाली परिचय - डॉ प्रियसेन सिंह
- ४) पाली महाव्याकरण-भिक्षु जगदीश कश्यप-नव नालंदा महाविहार नालंदा
- ५) <http://tipitaka.org/deva/>
- ६) en.m.wikipitada.org

Or

पेपर -४
थेरगाथा

Coade of the course /Subject	Tital of the course /Subject	Total Number of Periods	Credit
DSE-I.B	थेरगाथा	60	04

Course Outcomes :

- १) थेरगाथा मधील स्थवीरांचे जीवन जाणून घेता येईल .
- २) स्थवीरांचे बौद्ध धम्मातील योगदान समजून घेता येईल .
- ३) स्थवीरांच्या बौद्ध धाम्मामध्ये प्रवज्जीत होण्याचा उद्देश जाणून घेता येईल
- ४) बौद्ध धम्माचा काळ व त्याचा विकास जाणून घेता येईल .

Unit-I	थेर गाथेचे महत्त्व व स्वरूप	१५
Unit -II	१) सोपाक थेर २) धनियत्थेर गाथा	१५
Unit -III	१)अग्गिक भारद्वाज थेर २)रठ्ठपाल थेरगाथा	१५
Unit -IV	१)राहुलत्थेरगाथा २)धम्मिक थेरगाथा	१५

प्रश्न पहिला	वस्तुनिष्ठ प्रश्न = १४ पैकी -१४	एकूण गुण =१४
--------------	---------------------------------	--------------

प्रश्न दुसरा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न -२ पैकी =१ B)लघुत्तरी प्रश्न -२ पैकी =१	एकूण गुण =०८ एकूण गुण =०६
प्रश्न दुसरा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न -२ पैकी =१ B)लघुत्तरी प्रश्न -२ पैकी =१	एकूण गुण =०८ एकूण गुण =०६
प्रश्न तिसरा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न -२ पैकी =१ B)लघुत्तरी प्रश्न -२ पैकी =१	एकूण गुण =०८ एकूण गुण =०६
प्रश्न चौथा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न -२ पैकी =१ B)लघुत्तरी प्रश्न -२ पैकी =१	एकूण गुण =०८ एकूण गुण =०६
प्रश्न पाचवा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न -२ पैकी =१ B)लघुत्तरी प्रश्न -२ पैकी =१	एकूण गुण =०८ एकूण गुण =०६

अंतर्गत मूल्यमापन :स्वद्ध्याय लेखन ,घटक चाचणी व मौखिक .

संदर्भ ग्रंथ :-

- १)पाली साहित्य का इतिहास - राहुल संस्कृत्यान उत्तर प्रदेश हिन्दी संस्थान लखनौ
- २)थेरगाथा- डॉ विमलकीर्ती ,सम्यक प्रकाशन नवी दिल्ली
- ३)थेरगाथा- डॉ. विमलकीर्ती सम्यक प्रकाशन नवी दिल्ली
- ४)प्राचीन भारतीय संस्कृती - बी.एन. लुनिया
- ५) बुद्ध अँड हिज धम्मा - डॉ. बी. आर.आंबेडकर
- ६) पाली साहित्य का इतिहास- भरत सिंह उपाद्ध्याय हिन्दी साहित्य सम्मेलन प्रयांक ,इलाहाबाद
प्रश्न पत्रिकेचे स्वरूप :-

OR

Swyam/Mooc

1	Buddhist Tourism (OR)	04 Credit
2	Buddhist Philosophy (OR)	04 Credit
3	Abhidhamma (pali) (OR)	04 Credit
4	History of Indian Buddhism	04 Credit

M .A .Pali & prakrit

अभ्यास पत्रिका

DSC -III .1 Tutorial प्रशिक्षण व कार्यानुभव

अ .क्र	अभ्यास पत्रिकेचे घटक अध्यापण /प्रशिक्षण	कृती	नेमलेले तास
1	तथागत बुद्धांच्या विविध मुद्रा	माहिती गोळा करणे	१५
2	सारणत्थय, दसशिक्षापदं , मेत्त सुत्त	पाठांतर करून मराठी भाषांतर स्पष्ट करणे	१५

अ .क्र	लेखी -स्वाध्याय /प्रकल्प निबंध /अहवाल	मौखिक परीक्षा /सादरीकरण	एकूण गुण
1	२५	२५	५०

वाङ्मयपारंगत (पाली व प्राकृत) एम. ए. (पाली व प्राकृत) अभ्यासक्रम(NEPv23)

एम. ए. (पाली आणि व प्राकृत) : सत्र दुसरे

Semester- II

अक्र.	अभ्यासपत्रिका प्रकार	अभ्यासपत्रिका शीर्षक	तास	श्रेयांक
1	DSC-I.2	तिपिटकसाहित्य	60	4
2	DSC-II.2	सुत्तपिटकसाहित्य	60	4
3	DSC-III.2	धम्मपद व सुत्तनिपात	60	4
4	DSE-II.A/B /MooC Elective	A) पालीभाषा व व्याकरण OR B) थेरीगाथा OR MooC/Swyam Courses Buddhist Tourism OR Buddhist Philosophy/ OR Abhidhamma (Pali) OR History of Indian Buddhism	60	4
5	DSC-III.2 Tutorial	प्रशिक्षण व कार्यानुभव	30	2
6	On Job Training, Apprenticeship, Field Projects	अभ्यासक्रमाशी संबंधित: सेवाधीन प्रशिक्षण सेवानुभव क्षेत्र प्रकल्प	120	4
				22

सूचना:- १) DSC अभ्यासपत्रिका अनिवार्य राहिल.

२) DSE अभ्यासपत्रिका येछिक स्वरूपाची असून गट ५ मधील कोणतीही एक अभ्यासपत्रिका निवडावी लागेल.

३) DSC-III.I Tutorial:-

अभ्यासक्रमानुसार कार्यानुभव पूर्ण करावा लागेल .

सत्र १ व सत्र 2 सुटीच्या कालावधीत एकूण १२० तास अभ्यासक्रमाशी संबंधित सेवा कार्य क्षेत्रप्रकल्प पूर्ण करणे बंधनकारक असेल हे कार्य पूर्ण झाल्यानंतरत्याचे ४ श्रेयांक विद्यार्थीना मिळतील.

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

FACULTY : HUMANITIES

Session : 2023-24

Two Years- Four Semesters Master's Degree Programme- NEPv23

Syllabus : M.A. (Pali &Prakrit) First Year Semester- II

पेपर -१

तिपिटक साहित्य

श्रेयांक- ४

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods	Credit
DSC- I.2 /(Pali & Prakrit)	तिपिटकसाहित्य	60	04

Course Outcomes:

- १) त्रिपीटक साहित्याचे महत्त्व कळेल.
- २) संयुक्तनिकायचे स्वरूप व शिकवण अभ्यासता येईल.
- ३) उदानग्रंथाची माहिती जाणून घेता येईल.
- ४) धम्मासंगिती यामधून पाली साहित्याची माहिती अभ्यासता येईल..

unit	content	एकूण तास
unit- I	त्रिपिटक साहित्याचे स्वरूप व महत्त्व	१५ तास
unit- II	संयुक्तनिकाय - देवतासंयुक्त - १ ते १० सुत्त	१५ तास
unit-III	उदान - बोधीवग्ग १ ते ५, मुचल्लिंदवग्ग १ ते ५	१५ तास
unit- IV	धम्मासंगिती ४ ते ६	१५ तास

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप :-

प्रश्न पहिला	वस्तुनिष्ठ प्रश्न - १४ पैकी = १४	एकूण गुण = १४
प्रश्न दुसरा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न तिसरा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न चौथा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न पाचवा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६

अंतर्गत मूल्यमापन :- स्वाध्याय लेखन, घटकचाचणी व मौखिक

संदर्भ ग्रंथ:

- १) पाली साहित्य का इतिहास , भरतसिंग उपाध्याय - हिंदी साहित्य संमेलन प्रयाग
- २) संयुक्तनिकाय , म. शा. मोरे - कौशल्य प्रकाशन औरंगाबाद
- ३) पाली साहित्य का इतिहास , राहुल सांकृतायायन - भारतीय बोध शिक्षा परिषद - श्रावस्ती
- ४) उदान, सत्यनारायण गोयंका , विपस्सना विशोधन विनियास इगतपुरी
- ५) उदानपालि, द्वारिकादास शास्त्री वाराणसी
- ६) खुद्दकनिकायपाली -द्वारिकादास शास्त्री वाराणसी
- ७) <http://tipitaka.org/deva/>
- ८) en.m.wikipitada.org

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

FACULTY : HUMANITIES

Session : 2023-24

Two Years- Four Semesters Master's Degree Programme- NEPv23

Syllabus : M.A. (Pali &Prakrit) First Year Semester- II

पेपर -२

सुत्तपिटक साहित्य

श्रेयांक- ४

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods	Credit
DSC- II.2 /(Pali & Prakrit)	सुत्तपिटकसाहित्य	60	04

Course Outcomes:

- १) सुत्तापिटक साहित्याचे महत्त्व कळेल.
- २) दिघनिकाय व मज्झिमनिकायसाहित्याचे स्वरूप व शिकवण अभ्यासता येईल.
- ३)थेरीगाथा ग्रंथ बाबत माहिती जाणून घेता येईल.
- ४) मूल्य शिक्षणाची पाया भरणी करता येईल.
- ५)उदान या ग्रंथाची शिकवण अभ्यासता येईल

unit- I	सुत्तपिटक साहित्याची विषय शेली - दिघनिकाय - महासतीपट्टानसुत्त, महालीसुत्त, मुलपारीययसुत्त	१५ तास
unit- II	मज्झिमनिकाय - चुल्लसिहनाद सुत्त, वत्थसुत्त	१५ तास
unit- III	थेरीगाथा १) महाप्रजापती गौतमी थेरी २) सुजाता थेरी ३) अम्बपाली थेरी	१५ तास
unit- IV	उदान -बोधीवग्ग - १ ते १०	१५ तास

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप :-

प्रश्न पहिला	वस्तुनिष्ठ प्रश्न -१४ पैकी= १४	एकूण गुण = १४
प्रश्न दुसरा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न तिसरा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न चौथा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न पाचवा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६

अंतर्गत मूल्यमापन :- स्वाध्याय लेखन, घटकचाचणी व मौखिक

संदर्भ ग्रंथ:

- १) दिघनिकाय- भाग १ सिलक्खंदवग्ग - प्रा. चि. वे. राजवाडे
- २) दिघनिकाय- भाग २ महावग्ग - प्रा. चि. वे. राजवाडे
- ३) मज्झिमनिकाय- राहुल सांकृतायायन - भारतीय बोधद शिक्षा परिषद - श्रावस्ती
- ४) जातककथा - भदंत आनंद कौसलायन
- ५) थेरीगाथा - डॉ विमलकीर्ती - सम्यक प्रकाशन नवी दिल्ली
- ६) थेरीगाथा - द्वारिकादास शास्त्री वाराणसी
- ७) <http://tipitaka.org/deva/>
- ८) उदान - सुगत प्रकाशन नागपूर
- ९) en.m.wikipitada.org

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

FACULTY : HUMANITIES

Session : 2023-24

Two Years- Four Semesters Master's Degree Programme- NEPv23

Syllabus : M.A. (Pali &Prakrit) First Year Semester- II

पेपर -३

धम्मपद व सुत्तनिपात

श्रेयांक- ४

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods	Credit
DSC- III.2 /(Pali & Prakrit)	धम्मपद व सुत्तनिपात	60	04

Course Outcomes:

- १) सुत्तापिटक साहित्याचे महत्त्व कळेल.
- २) धम्मपद ग्रंथाचे स्वरूप व शिकवण अभ्यासता येईल.
- ३)सुत्तनिपातग्रंथातील तत्त्वसार समजून घेता येईल.
- ४) मूल्य शिक्षणाची पाया भरणी करता येईल.

unit- I	धम्मपद - १) बुद्धवग्ग २) पंडितवग्ग ३) मग्गवग्ग	१५ तास
Moduleunit- II	धम्मपद १) जरावग्ग २) बालवग्ग ३) ब्राह्मणवग्ग	१५ तास
Moduleunit- III	सुत्तनिपात -१) चुद्धसुत्त २) धम्मचर्यसुत्त ३) वासेत्थसुत्त	१५ तास
unit- IV	सुत्तनिपात - १) मंगलसुत्त २) धम्मचरीयसुत्त ३) राहुलसुत्त	१५ तास

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप :-

प्रश्न पहिला	वस्तुनिष्ठ प्रश्न -१४ पैकी= १४	एकूण गुण = १४
प्रश्न दुसरा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न तिसरा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न चौथा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न पाचवा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६

अंतर्गत मूल्यमापन :- स्वाध्याय लेखन, घटकचाचणी व मौखिक

संदर्भ ग्रंथ:

- १) धम्मपद , डॉ धनराज डाहट - संकेत प्रकाशन
- २) धम्मपद , सुगत प्रकाशन नागपूर
- ३) धम्मपद , स्वामी द्वारिकादास शास्त्री, वाराणसी .
- ४) धम्मपद ,विपस्सना विशोधन विनयास, इगतपुरी.
- ५) सुत्तनिपात , डॉ विमलकीर्ती , सम्यक प्रकाशन, नवी दिल्ली.
- ६) सुत्तनिपात , डॉ. भिक्षु धर्मरक्षित.
- ७) सुत्तनिपात , धम्मानंद कौसंबी, कौशल्य प्रकाशन.
- ८) <http://tipitaka.org/deva/en.m.wikipitada.org>

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

FACULTY : HUMANITIES

Session : 2023-24

Two Years- Four Semesters Master's Degree Programme- NEPv23

Syllabus : M.A. (Pali &Prakrit) First Year Semester- II

पेपर -४

पाली भाषा व व्याकरण

श्रेयांक- ४

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods	Credit
DSE- II.A (Pali & Prakrit)	पालीभाषाव्याकरण	60	04

Course Outcomes:

- १) पाली वर्णमाला जाणून घेता येईल
- २) पाली भाषेचे महत्त्व व विकास अभ्यासता येईल.
- ३) पाली व्याकरणाचा इतिहास व व्याकरणकार बाबत माहिती जाणून घेता येईल.
- ४) पाली भाषेतील विभक्ती व संधी विग्रह जाणून घेता येईल .

unit- I	पाली भाषेचा उगम विकास व रचना काळ	१५ तास
unit- II	पाली भाषेचा इतर भाषेशी तुलनात्मक अभ्यास	१५ तास
unit- III	संधी विग्रह क्रियापद प्रकरण	१५ तास
unit- IV	पाली निबंध	१५ तास

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप :-

प्रश्न पहिला	वस्तुनिष्ठ प्रश्न -१४ पैकी= १४	एकूण गुण = १४
प्रश्न दुसरा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न तिसरा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न चौथा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न पाचवा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ B) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६

अंतर्गत मूल्यमापन :- स्वाध्याय लेखन, घटकचाचणी व मौखिक

संदर्भ ग्रंथ:

- १) ३१ दिन में पाली, डॉ. भदंत आनंद कौसलायन.
- २) मोग्गलायन पाली व्याकरण , डॉ. भदंत आनंद कौसलायन,
- ३) पाली परिचय , डॉ. प्रियसेन सिंह.
- ४) पाली महाव्याकरण, भिक्षु जगदीश कश्यप
- ५) <http://tipitaka.org/deva/>
- ६) en.m.wikipitada.org

Or

**पेपर –४
थेरिगाथा**

Coade of the course /Subject	Tital of the course /Subject	Total Number of Periods	Credit
Cores -DSE-II. B	थेरिगाथा	60	04

Course Outcomes :

- १) थेरिगाथा मधील स्थवीरांचे जीवन जाणून घेता येईल .
- २) स्थवीरींचे बौद्ध धम्मातील योगदान समजून घेता येईल .
- ३) स्थवीरीनच्या बौद्ध धाम्मामध्ये प्रवज्जीत होण्याचा उद्देश जाणून घेता येईल
- ४) बौद्ध धम्माचा काळ व त्याचा विकास जाणून घेता येईल .

Unit-I	थेरी गाथेचे महत्त्व व स्वरूप	१५
Unit -II	१)विशाखा थेरी २)धम्मदिन्ना थेरी	१५
Unit -III	१)सुक्काथेरीगाथा २)सेलाथेरी गाथा	१५
Unit -IV	१)विमला थेरीगाथा २)सुन्दारीनंदा थेरीगाथा	१५

प्रश्न पत्रिकेचे स्वरूप :-

प्रश्न पहिला	वस्तुनिष्ठ प्रश्न =२० पैकी -२०	एकूण गुण =१४
प्रश्न दुसरा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न -२ पैकी =१ B)लघुत्तरी प्रश्न -२ पैकी =१	एकूण गुण =०८ एकूण गुण =०६
प्रश्न दुसरा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न -२ पैकी =१ B)लघुत्तरी प्रश्न -२ पैकी =१	एकूण गुण =०८ एकूण गुण =०६
प्रश्न तिसरा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न -२ पैकी =१ B)लघुत्तरी प्रश्न -२ पैकी =१	एकूण गुण =०८ एकूण गुण =०६
प्रश्न चौथा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न -२ पैकी =१ B)लघुत्तरी प्रश्न -२ पैकी =१	एकूण गुण =०८ एकूण गुण =०६
प्रश्न पाचवा	A) दीर्घोत्तरी प्रश्न -२ पैकी =१ B)लघुत्तरी प्रश्न -२ पैकी =१	एकूण गुण =०८ एकूण गुण =०६

अंतर्गत मूल्यमापन :स्वद्ध्याय लेखन ,घटक चाचणी व मौखिक .

संदर्भ ग्रंथ :-

- १)पाली साहित्य का इतिहास -राहुल संस्कृत्यान उत्तर प्रदेश हिन्दी संस्थान लखनौ
- २) प्राचीन भारतीय संस्कृती , बी.एन. लुनिया
- ३) बुद्ध अँड हिज धम्मा , डॉ बी .आर.आंबेडकर
- ४) पाली साहित्य का इतिहास, भरत सिंह उपाध्याय, हिन्दी साहित्य सम्मेलन प्रयांग ,इलाहाबाद.
- ५)थेरी गाथा ,पाली विपश्यना शोधन विनाश, इगतपुरी.
- ६) थेरीगाथा , डॉ विमल कीर्ति, सम्येक प्रकाशन, दिल्ली.

OR

Swyam/Mooc

1	Buddhist Tourism (OR)	04 Credit
2	Buddhist Philosophy (OR)	04 Credit
3	Abhidhamma (pali) (OR)	04 Credit
4	History of Indian Buddhism	04 Credit

M.A .Pali & prakrit

अभ्यास पत्रिका

DSC-III.2 Tutoril प्रशिक्षण व कार्यानुभव

अ .क्र	अभ्यास पत्रिकेचे घटक अध्यापन /प्रशिक्षण	कृती	नेमलेले तास
1	धम्मपद ग्रंथातील महत्वाचे सुविचार अध्यापण	गाथा पठन करून गाथांचे स्पष्टीकरण देणे	१५
2	जातक कथा ग्रंथातील जातक कथांचे पठन करणे	जातक कथेतील बोध स्पष्ट करणे	१५

अंतर्गत परीक्षा स्वरूप

अ .क्र	लेखी -स्वाध्याय /प्रकल्प निबंध /अहवाल	मौखिक परीक्षा /सादरीकरण	एकूण गुण
1	२५	२५	५०